

18 MEI 2023

SELECTIE TEKSTEN UIT:

CONCEPT | 10 Mei 2023 | Sociaal-Economische Raad

Naar een werkend arbostelsel voor iedereen

Arbovisie 2040, deel 1

“Dit is een ontwerpadvies ter behandeling in een openbare raadsvergadering. Tijdens de raadsvergadering kunnen wijzigingen in het ontwerpadvies worden aangebracht.”

<https://www.ser.nl/nl/Publicaties/arbovisie-2040>

UIT DE SAMENVATTING, BLZ. 6 E.V.

Aanbevelingen en onderwerpen toekomstige arbobeleid

De SER is van mening dat het beleid van de afgelopen jaren gericht op zelfregulering en stimuleringsprogramma's onvoldoende effectief is gebleken om de arbeidsomstandigheden te verbeteren. Het beleid dient zich veel meer te richten op het bevorderen van preventie op alle mogelijke niveaus en op naleving en handhaving van de arboregels.

Prioriteiten korte termijn

De SER adviseert om **concrete en meetbare doelen** vast te stellen ten aanzien van preventie op nationaal, sectoraal en bedrijfsniveau voor de periode 2023 tot en met 2040, waar alle partijen zich aan committeren. Monitoring van de voortgang is noodzakelijk ..

... Om effectieve controle uit te oefenen op het **betrekken van de werknemers** bij het arbobeleid van de onderneming zoals bedoeld in artikel 12 Arbowet adviseert de SER om dit artikel handhaafbaar te maken en in overeenstemming te brengen met Europese wet- en regelgeving op dit gebied. De SER wil bovendien de verplichting introduceren dat de werkgever schriftelijk aan de NLA verklaart dat hij overleg heeft gevoerd met de relevante werknemers (vertegenwoordiging) bij het opstellen van de RI&E, zodat niet alleen betrokkenheid maar vooral samenwerking wordt benadrukt. ...

... Het beschikbaar stellen van een te ontwikkelen **start-RI&E** voor het mkb welke naar sectoren is gespecificeerd en is gericht op de prioritaire risico's. Een start-RI&E heeft weliswaar geen juridische status, maar is een opstap naar een volwaardig getoetste RI&E en is geen vervanging daarvan. Bedrijven worden door de inspectie aangeschreven en gewezen op de mogelijkheid om, als zij nog geen RI&E hebben, eerst de start-RI&E in te vullen en naar de NLA op te sturen. Daarbij dient het wel duidelijk te worden dat bedrijven de start-RI&E verder dienen aan te vullen tot een volledige RI&E om aan de wettelijke verplichting met betrekking tot de RI&E te kunnen voldoen.

- **Digitale melding door bedrijven van hun volledige RI&E en het basiscontract** met de arbodienst bij de NLA. Branches kunnen zelf de melding aan de NLA doen zodra het lid van de branche de bedrijfsspecifieke RI&E heeft gemaakt aan de hand van het branche-RI&E instrument. Werkgevers die geen gebruik maken van een branche-RI&E moeten hun RI&E zelf melden aan de NLA en dit geldt ook wanneer de branche de melding niet overneemt. Melding door de branche houdt ook in dat werkgevers aan hun overlegverplichting met werknemers over de RI&E hebben voldaan, aangezien een volledige bedrijfsspecifieke RI&E deze samenwerking vereist.

- Randvoorwaarde voor het melden is dat **voldoende kerndeskundigen zich laten certificeren** volgens het nieuwe certificatieschema. Er zijn namelijk zorgen in het veld dat er een tekort aan gecertificeerde kerndeskundigen gaat ontstaan, waardoor bedrijven niet aan de Arbowet kunnen

voldoen. Het is daarom belangrijk om de ontwikkeling rond het nieuwe certificatieschema te monitoren. De SER gaat ervan uit dat eventuele problemen zo spoedig mogelijk opgelost worden en dat indien dat niet het geval is het oude schema nog van toepassing blijft. Zo zouden kerndeskundigen meer in staat moeten worden gesteld gecombineerde opleidingen te volgen en de verschillende deskundigheden te bundelen, zodat meer RI&E's kunnen worden getoetst en kosten van toetsing kunnen worden beperkt. ..

... .. wil de SER dat bedrijven op basis van de RI&E in het basiscontract expliciteren op welke wijze preventie vorm krijgt en dat zij een budget reserveren voor preventieactiviteiten (**preventiebudget**). Het is daarbij van belang dat hierbij meer gebruik wordt gemaakt van kerndeskundigen.

... **Zorg voor een adequaat arbobeleid ondanks het tekort aan bedrijfsartsen** Werkgevers en arbodienstverleners kunnen zelf hun arbobeleid op peil houden door in te zetten op de bestaande mogelijkheden van verantwoorde taakdelegatie. Structurele inzet van kerndeskundigen anders dan de bedrijfsarts, betere samenwerking en innovatie kunnen kansen bieden om met het tekort aan bedrijfsartsen om te gaan. De SER benadrukt dat het structureel inzetten van kerndeskundigen een voorwaarde is voor beter preventiebeleid. De SER vindt dat het in de toekomst niet mogelijk moet zijn om een basiscontract met alleen een zelfstandige bedrijfsarts af te sluiten als uit de RI&E blijkt dat andere kerndeskundigen nodig zijn om invulling te geven aan het arbobeleid.

... **Melding van beroepsziekten bij de NLA** conform het door Nederland getekende ILO verdrag 81.

- Verbeteren van de specifieke diagnostische kennis die nodig is om beroepsziekten vast te stellen. Dit vraagt om een multidisciplinaire kennisinfrastructuur naar het voorbeeld van Lexces (Landelijk Expertisecentrum voor Stoffengerelateerde Beroepsziekten).

- Het **beboetbaar maken van het niet-melden** van een beroepsziekte door de bedrijfsarts aan het NCvB.

- **Een onderzoeksplicht van de NLA** als een bedrijfsarts of andere kerndeskundige de NLA verzoekt om een onderzoek in te stellen naar een ongezonde of onveilige situatie op de werkvloer.

- Bevorderen van de kwaliteit en bruikbaarheid van **arbocatalogi**. De arbocatalogus is voor branches een belangrijk middel om de maatregelen te beschrijven die door bedrijven kunnen worden genomen om aan de Arbeidsomstandighedenwet te voldoen. Om het voor de praktijk een bruikbaar middel te laten zijn is evaluatie van de Beleidsregel arbocatalogi nodig op basis van effectiviteit en werkbaarheid. ...

Onderwerpen voor de lange termijn

Onderwerpen die vanwege hun complexiteit en verwevenheid met bredere thema's in een vervolg op dit advies worden geadresseerd, zijn:

- de inrichting en financiering van de bedrijfsgezondheidszorg;
- de samenwerking tussen arbocuratieve en reguliere zorg;
- de voor- en nadelen van financiële prikkels om preventie te stimuleren;
- de impact van maatschappelijke en technologische trends op de arbeidsomstandigheden;
- de aansluiting van de Arbowet op de huidige praktijk.

Over deze onderwerpen doet de SER in dit advies wel richtinggevende uitspraken, maar die zal hij in een vervolg op dit advies nog verder uitwerken.

UIT HET CONCEPT ADVIES, BLZ. 64 E.V.

De SER wil onderzoeken of aanpassingen van het stelsel en, meer specifiek, de huidige financiering van de bedrijfsgezondheidszorg voldoende kan bijdragen aan preventie.

Er is meer samenwerking nodig tussen bedrijfsartsen en de reguliere zorg (huisartsen en medische specialisten). .. De SER wil onderzoeken of de gescheiden financiering tussen arbeidsgerichte zorgkosten en kosten in reguliere gezondheidszorg een drempel kan zijn voor betere samenwerking. .. Hoewel het ontbreken van een betaaltitel niet automatisch een

onoverkomelijke belemmering hoeft te zijn voor goede samenwerking tussen de zorgdomeinen, spreekt de SER haar steun uit voor deze ontwikkeling aangezien het bestaan van een betaalmiddel de samenwerking kan stimuleren.

Het is wenselijk oplossingen te vinden die de samenwerking tussen de arbocuratieve en curatieve zorg verbeteren. De SER adviseert om de samenwerking tussen bedrijfsartsen en artsen uit de reguliere zorg structureel te borgen en spreekt hierbij zijn steun uit voor het voornemen van SZW om oplossingen te verkennen voor de (financiële) belemmeringen en schotten tussen beleidssystemen (samen met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)), waaronder **het verkennen van de mogelijkheid om de bedrijfsgezondheidszorg dichter tegen de reguliere zorg te organiseren**.

De SER wil de voor- en nadelen van **financiële prikkels** om preventie te stimuleren nader onderzoeken. De vraag zal hierbij zijn of en welke meerwaarde financiële prikkels hebben ten opzichte van andere maatregelen. Technische mogelijkheden die hierbij bekeken kunnen worden zijn onder andere:

- het fiscaal aftrekbaar maken van een zogenaamd 'preventiebudget';
- verruiming fiscale stimulering van het arbobeleid via de werkkostenregeling;
- introductie van een aansprakelijkheidsverzekering beroepsziekten voor werkgevers waarbij de bevindingen van de Onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel (OCTAS) worden meegenomen;
- financiële prikkels van verzekeraars.

... De SER signaleert dat in de normeringen voor arbeidsomstandigheden te weinig rekening wordt gehouden met **diversiteit**, terwijl uit onderzoek bekend is dat er biologische, fysiologische, hormonale, psychische en culturele verschillen bestaan tussen mensen die van invloed zijn op hun belastbaarheid en gevoeligheid voor risicofactoren (zie paragraaf 3.3.6). Er zou zowel in wetenschappelijk onderzoek, in de normeringen én in de inrichting van de werkomstandigheden meer rekening gehouden moeten worden met deze diversiteit. De SER zal daarom in een vervolgtraject nader in kaart brengen wat hierover bekend is, wat de witte vlekken zijn en wat de implicaties moeten zijn voor het arbobeleid.

... [vanwege]

de opkomst van hybride werken zullen werknemers vaker buiten het zicht en de controle van hun werkgever werken. De vraag is in hoeverre gegeven deze ontwikkeling de huidige **verantwoordelijkheidsverdeling** nog opportuun is. ...

De SER wil onderzoeken in hoeverre er aanvullende wettelijke eisen moeten worden gesteld aan **verantwoord opdrachtgeverschap**. ...

Psychosociale arbeidsbelasting (oftewel PSA) is een vraagstuk waar in de maatschappij in toenemende mate zorg over is. Gezien de toenemende maatschappelijke zorg over dit vraagstuk wil de SER dit onderwerp **nader verkennen**. ...

Het is volgens de SER nuttig om te **onderzoeken of de Arbwet nog voldoende aansluit op de huidige praktijk**. De Arbwet dateert alweer uit 1980 en wordt steeds meer uitgebreid met aanpalende onderwerpen zoals werving en selectie. Onderzocht moet worden in hoeverre dit al dan niet wenselijk is en of er alternatieven zijn. Een ander nader te onderzoeken punt in dit verband is de toepassing van de arbeidsomstandighedenwet op alle werkenden en wat de door mkb-bedrijven ervaren complexiteit van wet- en regelgeving op arbogebied inhoudt en wat dat betekent voor de uitvoeringslast.